

Grip aviària: quina és la situació a Catalunya i què s'està fent?

Grup Col·laboratiu Multidisciplinari per al Seguiment Científic de la COVID-19 (GCMSC)

Adelaida Sarukhan, Kateri Bertran, Julià Blanco, Magda Campins, Carles Brotons, Juana Díez, Mireia Sans, Quique Bassat, Josep M. Miró, Silvia de Sanjosé

Cinc anys després de l'inici de la pandèmia de la COVID-19, les seves conseqüències encara es deixen sentir: més de 7 milions de morts notificades (tot i que la xifra real podria superar els 20 milions), diversos milions de persones amb símptomes persistents i pèrdues econòmiques estimades en 16 bilions de dòlars, que han empès 130 milions de persones a la pobresa.

És difícil predir com i quan podria sorgir una nova amenaça pandèmica, però el que està clar és que cal mantenir la vigilància sobre diferents virus amb capacitat de generar una crisi global. Un dels que més preocupa actualment és el **virus de la grip aviària H5N1**, que ja ha aconseguit infectar més de **50 espècies de mamífers**.

Els virus de la grip: una gran família amb moltes cares

Per envair les cèl·lules i propagar-se, el virus de la grip utilitza **dues proteïnes clau**: la hemaglutinina (H), que li permet unir-se a les cèl·lules, i la neuraminidasa (N), que li facilita la sortida per continuar infectant noves cèl·lules.

La forma i estructura d'aquestes proteïnes **determina quines espècies pot infectar** el virus. Per exemple, alguns tipus d'hemaglutinina s'uneixen millor a cèl·lules d'ocells, mentre que d'altres s'adapten a les d'humans o porcs. Quan el virus pateix mutacions o es combinen gens de diferents virus de la grip —un fenomen que pot ocórrer, per exemple, en un porc infectat simultàniament amb un virus aviari i un d'humà— pot sorgir una nova variant del virus capaç d'infectar persones.

Per la seva gran importància, la hemaglutinina i la neuraminidasa són el **principal objectiu de les vacunes** contra la grip. El sistema immunitari aprèn a reconèixer-les, especialment la hemaglutinina, i si detecta el virus en el futur pot reaccionar ràpidament per neutralitzar-lo. El problema és que aquestes proteïnes canvien sovint, ja sigui per mutacions petites (anomenades “deriva antigènica”) o per combinacions més grans (“canvi antigènic”). Per això, les vacunes s'han d'actualitzar cada any per seguir sent efectives.

El virus H5N1 altament patogen

D'entre els diversos virus de la grip aviària que circulen actualment, preocupa especialment l'H5N1. Aquest virus ha generat **una situació especialment alarmant als Estats Units**, on fa més d'un any que es propaga activament entre aus de corral i bestiar lleter. Segons [dades dels CDC](#), fins al 8 d'abril de 2025 s'han detectat més de 12.000 casos en aus silvestres en 52 estats, prop de 1.000 ramats infectats en 17 estats, 70 casos humans després d'exposició a animals infectats, i una mort. Malauradament, a causa de canvis recents en els sistemes d'informació del país, no està clar si es continuarà proporcionant informació actualitzada sobre la situació.

Fins ara, no s'ha documentat **cap cas de transmissió entre persones**. Tot i així, la circulació sostinguda del virus H5N1 entre mamífers augmenta el risc que això pugui passar en el futur.

Com es pot transmetre la grip aviària als humans?

Principalment de dues maneres:

- Per contacte directe amb animals infectats
- Per ambients contaminats

A Europa, quan es detecta una infecció en animals de granja, aquests són sacrificats immediatament per evitar la propagació del virus. Tot i així, és essencial mantenir bones pràctiques d'higiene alimentària i una cocció completa dels aliments.

És important que qualsevol persona exposada a animals potencialment infectats tingui accés a mesures de protecció i seguiment.

Europa: sense casos en bestiar

Actualment, la situació de la grip aviària (H5N1) a Europa és molt **més tranquil·la** que durant els anys 2021 i 2022, quan es van notificar gairebé 3.900 deteccions en aus silvestres i més de 2.800 casos en aus de corral. Segons [dades del Centre Europeu per a la Prevenció i el Control de Malalties](#) (ECDC), des del setembre de 2024 s'han identificat uns 850 casos en aus silvestres i 480 en aus domèstiques, principalment a Europa central.

Totes les mostres de H5N1 detectades a Europa pertanyen al **clade 2.3.4.4b**, que circula a nivell global amb diferents variants genètiques. Fins ara **no s'ha detectat a Europa el genotip B3.13**, que és el que afecta el bestiar lleter als EUA. Com a mesura preventiva, països com Itàlia i Alemanya han dut a terme campanyes de cribratge en bestiar boví, sense que s'hagi identificat cap cas positiu. Cal destacar que el Regne Unit ha informat recentment de la presència de H5N1 a la llet d'una ovella en una granja on hi havia aus domèstiques infectades.

L'any 2024, l'ECDC i l'[EFSA](#) (Agència Europea de Seguretat Alimentària) van començar a [recopilar dades](#) amb una perspectiva d'“**Una sola salut**” (*One Health*), que busca integrar **dades humanes, animals i ambientals** per millorar la vigilància. A partir del 2025, es recomana als estats membres que adoptin un nou format estandarditzat per a la notificació de dades de vigilància de la grip aviària, incloent-hi investigacions en mamífers.

A més, s'han establert **nous punts de vigilància activa** de H5N1 en **aus silvestres** en zones clau com el golf de Finlàndia (Estònia, Finlàndia), el mar Bàltic meridional (Letònia, Lituània, Polònia, Suècia), el mar Negre oriental (Geòrgia), la regió del Llac de Constança (Àustria, Alemanya, Suïssa), el Vèneto (Itàlia), la Camarga (França) i el golf de Cadis (Espanya).

Catalunya: tranquil·la però en alerta

A Catalunya, de les **1.000 mostres d'aus silvestres** recollides el **2024**, només sis han estat positives per grip aviària. D'aquestes, només **una corresponia al subtipus H5N1** altament patògen (HPAI), detectat en una gavina. A més, no s'han registrat casos en granges avícoles en els darrers dos anys.

Tres organismes s'encarreguen de vigilar la presència del virus a Catalunya. L'**IRTA-CReSA** (Centre de Recerca en Sanitat Animal) fa vigilància passiva, analitzant mostres [d'aus silvestres](#) (i ocasionalment de mamífers) que es troben mortes o amb signes clínics compatibles. El [CESAC](#) (Centre de Sanitat Avícola de Catalunya i Aragó) duu a terme vigilància activa en granges avícoles, especialment quan es detecta algun cas proper en fauna silvestre. Per la seva banda, el [departament de microbiologia](#) de la **Universitat de Barcelona** analitza les aigües residuals de l'àrea metropolitana per detectar la presència de virus rellevants per a la salut pública, entre ells el H5N1.

Actualment, no es busca activament la presència del virus en bestiar, atesa la baixa circulació del virus entre aus. Tot i així, es contempla activar protocols de cribratge si augmenta de manera significativa la seva circulació.

Algunes recomanacions

Per ara, la situació de la grip aviària a Catalunya és tranquil·la: molt pocs casos en fauna silvestre i cap en granges. Però aquesta situació pot canviar ràpidament. Per això, és fonamental:

- **Mantenir la vigilància** en aus silvestres i domèstiques, com s'ha fet fins ara.
- Assegurar protocols clars d'actuació tant en el sector agrícola (inclòs el ramader) com en l'àmbit sanitari, tant en atenció primària com hospitalària.
- **Vincular la salut veterinària amb la salut humana** (enfocament *One Health*), establint protocols que assegurin el seguiment mèdic de persones exposades a aus silvestres infectades.
- **Adoptar una visió global** i reforçar les xarxes internacionals de vigilància — els virus no coneixen fronteres.